

SÖDERKÖPING.SE

Dokumentansvarig; Verksamhetschef	Dok.nr./ Förvalt. socialförvalt ningen	Dokumentnamn; Rutin vid risk för eller vid hot- och våldssituation	
Upprättad/reviderad av; Namn och titel Karin Lindblad Rådeklint verksamhetschef vård och omsorg		Upprättad/reviderad dat; 2019-03-01, rev. 2026-03-05	Revideras; Sida; 1 av 4

Rutin vid risk för eller vid hot- och våldssituation

Inledning

Inom vård och omsorgsverksamheter kan det uppstå situationer, som till exempel utåtagerande beteende, risk för eller hot och våld, självskadande beteende. Dessa situationer innebär en påfrestning för alla berörda. Det kan räcka med förändring av brukares tillstånd för att dessa situationer kan uppkomma.

Våld och eller hot är en handling i en situation som kan leda till att skada, ge smärta, skrämma eller kränka annan person.

Enhetschefen ansvarar för att en skriftlig riskbedömning genomförs för varje brukare, vid behov upprättas även en handlingsplan. Detta görs kontinuerligt och när förhållanden ändras tillsammans med skyddsombud och fast omsorgskontakt/medarbetare. I ansvaret ingår även att kontrollera att genomförda åtgärder fått avsedd effekt.

Säkerhetsrutiner

- Hotfulla och eller påverkade personer ska inte släppas in i verksamheterna
- Medarbetare ansvarar för att fönster och dörrar är stängda och låsta när verksamheten lämnas
- Alla nyanställda medarbetare ska introduceras i kommunens säkerhetsrutiner
- Alla medarbetare är skyldiga att hålla sig väl förtrogen med rutinen så att kunskapen finns hur en beter sig i hot-och våldssituationer. Vid oklarheter ska närmsta chef kontaktas, vid jourtid jourhavande arbetsledare.
- Alla medarbetare är skyldiga att använda anvisade arbetskläder. Smycken som kan förorsaka skada vid våldssituationer får inte användas (basala hygienrutiner).

Säkerhetsrutin vid ensamarbete

Vid ensamarbete där det framkommer risk om hot och våld i riskbedömningen ska personlarm användas. Personlarmet har en GPS funktion så att den som mottar larm kan se var den som larmat befinner sig. Larm går till kommunens upphandlade vaktbolag.

Förebyggande insatser

Varje enhet ska årligen genomföra följande förebyggande insatser:

1. Kartlägga risker för våld och hot inom enheten, bilaga 1
2. Riskanalys och handlingsplan, bilaga 2, används både på verksamhetsnivå och individnivå

3. Säkerhetsföreskrifter verksamhetsnivå, bilaga 3
4. Säkerhetsföreskrifter individnivå, bilaga 4
5. Anhöriglista ska finnas för alla medarbetare och förvaras på respektive arbetsplats i arkivskåp
6. Fortbildningsplan för medarbetare ska finnas
7. Skyddsron
8. Tillbud, arbetsskadeanmälningar och risker för hot och våld är en stående punkt på varje APT
9. Årshjul för enhetens kvalitets- och systematiska arbetsmiljöarbete

Akuta insatser vid hot eller våldssituationer

Arbetskamrater	- Stanna kvar i närheten när ni märker att en situation blir hotfull eller är på väg att bli det. - Försök att trygga övriga deltagare i verksamheten - Gör en bedömning av situationen. Ofta har vi som personal en förkunskap hur aktuell brukar agerar vid affekt (se riskbedömning/handlingsplan) - Bedöm om brukaren följer invanda mönster och om vi är trygga över hur vi ska agera utifrån tidigare erfarenheter och vår säkerhetsrutin. - Råder tveksamhet kontaktas 112. - Kontakta närmsta chef och informera vad som händer/hänt.
Den hotade	- Undvik att visa din framsida för den du är i konflikt med. Ställ dig istället snett bredvid. - Sätt dig ner på en stol eller luta dig mot en vägg, så att musklerna i kroppen slappnar av. - Hantera avståndet: Gå inte efter en brukare som backar. Backa själv lika många steg. - Undvik krävande ögonkontakt

Åtgärdsplan efter händelse

Enhetschef

- ☐ Hjälp och stöd ska omedelbart ges från arbetsledning.
- ☐ Se till att övriga medarbetare informeras om det inträffade
- ☐ Ansvara för att den berördes arbetsuppgifter ev måste utföras av någon annan medarbetare, ordinarie alternativt vikarie

- ☐ Vid behov ge stöd så drabbade medarbetare kommer hem tryggt och säkerställ att det finns någon anhörig hemma
- ☐ Riskbedömning, handlingsplan och säkerhetsrutin gås igenom och revideras vid behov av personalgruppen tillsammans med chef.
- ☐ Informera din närmast överordnade chef
- ☐ Ha uppföljningssamtal inom en vecka
- ☐ Gör ytterligare uppföljningar
- ☐ Följ upp sjukfrånvaron hos den drabbade medarbetaren
- ☐ Tid för samtal hos företagshälsovård ska bokas vid behov
- ☐ Kontakta anhöriga vid behov

Kollegor

- ☐ Ta del av den information, handledning och det stöd som ges efter hot och våldssituation
- ☐ Våga fråga dina arbetskamrater hur de mår
- ☐ Var beredd att överta vissa arbetsuppgifter under en tid för att avlasta din arbetskamrat

Den drabbade

- ☐ Ta del av den information och det stöd som ges efter hot och våldssituation
- ☐ Ska skriva en arbetsskadeanmälan eller tillbudsrapport med stöd av Skyddsombud, enhetschef.

Ansvarsfördelning

Enhetschef	Har formellt ansvar för att skriftlig riskbedömning genomförs för brukare, vid behov upprättas även handlingsplan. Detta görs kontinuerligt och när förhållanden ändras. Har det formella ansvaret att förebygga, utreda och hantera hot och våld inom den egna verksamheten samt upprätta handlingsplan. Kontrollera att genomförda åtgärder fått avsedd effekt. Arbetet ska om möjligt ske i samverkan med skyddsombud och berörd medarbetare
Medarbetare	Ta del och vara förtrogen med enhetens handlingsplan vid hot och våld. Ta del av och arbeta i enlighet med de säkerhetsföreskrifter som finns på enheten. Uppmärksamma risker samt delta i åtgärder som syftar till att skapa en trygg och säker arbetsmiljö. Inte utsätta sig själv eller andra för onödiga risker.
Skyddsombud	Se kommunens säkerhetspolicy på intranätet.
Säkerhetsombud	se kommunens säkerhetspolicy på intranätet. Har ett extra ansvar att säkerställa att nyanställd personal och vikarier har tagit del av handlingsplanen och säkerhetsrutiner.

Brottsbalken 24 kapitlet - Om allmänna grunder för ansvarsfrihet

Nödvärnsrätten är reglerad i lag och används då du eller andra personer är angripna av våld. Nödrätten får endast tillämpas i undantagsfall och får inte ligga till grund för rutinmässiga arbetssätt och ingripanden.

Vad får jag göra för att försvara mig själv i det fall inget av ovan fungerar?

(Nödvärnsrätt)

I brottsbalkens 24:e kapitel, första paragrafen (Lag 1994:458 i Svensk författningssamling) ges vi rätten att skydda oss själva, våra medmänniskor och våra ägodelar från andra människors illvilja och habegär. Brottsbalken 24 kapitlet 1§ säger att du har laglig rätt att försvara:

- dig själv eller någon annan från obehag, smärta, skada eller död
- din egen eller annans egendom från skada eller förstörelse
- din egen eller annans egendom från stöld
- lagen ger dig även rätt att försvara:
 - din eller någon annans rätt att bestämma vem som ska få komma in i en lokal eller en fastighet som du (eller denne) hyr eller äger
 - din rätt att bestämma vem som skall få vistas i ditt eget hem

Men lagen sätter också gränser för hur du får försvara dessa intressen. Du får i grund och botten inte göra mer ont än det onda du försöker förhindra.

Din rätt att försvara person, egendom, äganderätt och tillträdesrätt kallas för *nödvärnsrätt*.

Du får inte använda nödvärnsrätten längre än vad angreppet pågår, när angreppet upphört gäller inte nödvärnsrätten.

Du kan aldrig använda nödvärnsrätten två gånger. Nödvärnsrätten får inte användas som metod eller lösning på ett problemskapande beteende. Har nödvärn använts ska en handlingsplan upprättas för att situationen inte ska uppstå igen.

Vad får jag göra för att försvara en person som försöker skada sig själv i det fall inget av ovan fungerar? (Nödrätt)

Nödrätten är reglerad i lag och används för att förhindra en person att allvarligt skada sig själv.

I brottsbalkens 24:e kapitel framgår att den som handlar i nöd för att avvärja fara för liv, hälsa, egendom eller annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse kan under vissa förutsättningar vara fri från ansvar. Handlingen måste stå i proportion till den fara som föreligger. Det måste finnas en verklig, allvarlig och överhängande fara.